

OBSAH

Calligrammes, poèmes de la paix et de la guerre 1913–1916,
Mercure de France, 15. 4. 1918.

VLNY (Ondes)

SPOJENÍ (Liens): *Montjoie!*, n° 5, duben 1914. 11

OKNA (Les fenêtres): *Poème et drame II*, leden 1913; Katalog výstavy Roberta Delaunaye (1885–1941) v galerii Der Sturm, Berlín, 27. 1.–20. 2. 1913. 13

KRAJINA (Paysage): pod názvem *Paysage animé, Les Soirées de Paris*, n° 26 et 27, červenec-srpen 1914. Kaligramy ve tvaru domu, stromu, postavy a doutníku. 15

KOPCE (Les collines): pravděpodobně vznikla současně s přednáškou na konferenci *Nový duch a básníci*, prosinec 1917. 16

STROM (Arbre): *Le Gay Sçavoir*, 10. 3. 1914; *Cabaret Voltaire*, n° 1, 25. 5. 1916; *Portugal futurista*, n° 1, listopad 1917. Věnována Frédéricu Boutetovi (1874–1941), novináři a spisovateli. 28

PONDĚLÍ V RUE CHRISTINE (Lundi rue Christine): *Les Soirées de Paris*, n° 19, 15. 12. 1913. 31

DOPIS-OCEÁN (Lettre-océan): byl název pro radiotelegrafickou zprávu posílanou mezi jednotlivými loděmi tak, aby byla v nejbližším přístavu přepsána a zaslána adresátovi poštou. *Les Soirées de Paris*, n° 25, 15. 6. 1914. 34

VE VĚŠTBÁCH (Sur les prophéties): pod názvem *Prophéties*, *Les Soirées de Paris*, n° 24, 15. 5. 1914. 38

- HUDEBNÍK OD SAINT-MERRY** (*Le musicien de Saint-Merry*): *Les Soirées de Paris*, n° 21, 15. 2. 1914. 40
- KRAVATA A HODINY** (*La cravate et la montre*): *Les Soirées de Paris*, n° 26-27, červenec-srpen 1914. 46
- DUCH MRAKŮ** (*Un fantôme de nuées*): *Les Écrits français*, n° 1, 5. 12. 1913, *Le Nouvel Imagier* (1914–1918). 47
- SRDCE KORUNA A ZRCADLO** (*Cœur couronne et miroir*): *Les Soirées de Paris*, n° 26-27, červenec-srpen 1914. 52
- KOLEM VĚŽE** (*Tour*): *Portugal futurista*, n° 1, listopad 1917. Věnována malíři Robertu Delaunayovi. 53
- CESTA** (*Voyage*): *Les Soirées de Paris*, n° 26-27, červenec-srpen 1914; 291, n° 1, březen 1915. Kaligramy ve tvaru mraku, ptáka, vlaku a oblohy. 54
- NAPŘÍČ EVROPOU** (*À travers l'Europe*): pod názvem Rotsoge, který tvoří první verš básně a odkazuje na Chagalla, *Les Soirées de Paris*, n° 23, 15. 4. 1914; *Der Sturm*, n° 210-211, květen 1914. Věnována malíři Marcu Chagallovi (1887–1985). 56
- PRŠÍ** (*Il pleut*): *SIC*, n° 12, décembre 1916. 58

PRAPORCE (*Étendards*)

AUTÍČKO (*La petite auto*): *Calligrammes*. Báseň vznikla na počátku války, když se GA jako novinář vracel z Deauville do Paříže, kromě v. 11-31, které napsal zřejmě až v roce 1917. 61

MANDOLÍNA KARAFIÁT A BAMBUS (*La mandoline l'œillet et le bambou*): *Calligrammes*. Zaslána Lou (Louise de Coligny-Châtillon /Geneviève Marguerite Marie-Louise de Pilot de Coligny 1881–1963) 8. 10. 1914 pod názvem *Avènement des fumées*. 64

KOUŘ (*Fumées*): *Calligrammes*. 65

V NÎMES (*À Nîmes*): pod názvem *Le Dépôt, La Grande Revue*, n° 11, listopad 1917. Věnována Émilu-Guillaumeovi Léonardovi (1891–1961). 67

PROBODENÁ HOLUBICE A VODOTRYSK (*La colombe poignardée et le jet d'eau*): *Calligrammes*. Rukopis měl podnázev: „kdo [jsou] zármutkem roku 1914“. 69

2. VOZATAJ OD DĚLOSTŘELCŮ (*2e canonier conducteur*): pod názvem *Feldpost Brief, Der Mistral*, Curych, n° 1, 3. 3. 1915. Kaligramy ve tvaru trumpety, holínky, Notre-Dame, Eiffelovy věže a granátu. 70

NOČNÍ HLÍDKA (*Veille*): *Le Mercure de France* 1. 4. 1915. První verze zaslána již 13. března 1915 Andrému Rouveyrovi (1879–1962). 72

STÍN (*Ombre*): *Calligrammes*. 74

ŘÍKAJÍ JÍ VLČE (*C'est Lou qu'on la nommait*): *La Grande Revue*, n° 11, listopad 1917. Zaslána 8. 2. 1915 Andrému Rouveyreovi. Lou byla jeho tehdejší láska Louise de Coligny-Châtillon. Lou se ve francouzštině čte stejně jako loup, vlk. 75

VOJENSKÝ KUFR (*Case d'armons*)

DALEKO OD HOLUBNÍKU (*Loin du pigeonnier*): *Calligrammes*. Věnováno p' tit Lou. Jako holubník označovali své hnízdečko lásky na bulváru Saint-Germain, č. p. 202. 79

PRŮZKUM (*Reconnaissance*): *La Grande Revue*, n° 11, listopad 1917, Básně války a lásky. Zaslána Madeleine i Lou ve stejný den – 11. 5. 1915. Věnována slečně P..., tedy Madeleine Pagèsové (1892–1965). 80

VOJENSKÁ POŠTA (*S. P.*): *Calligrammes*. Původní název **SP** je zkratkou *Secteur Postal*. Věnována Renému Berthierovi. 81

- ZACÍLENÍ (*Visée*):** *Calligrammes*. Věnována manželce Reného Berthiera, zaslána Madeleine 10. 6. 1915. 82
- 1915:** *Calligrammes*. Byla původně součástí básně adresované Lou 21. 6. 1915. 83
- CARTE POSTALE:** *Calligrammes*. Věnována Jeanu Royèreovi (1871–1956), básníkovi a šéfredaktorovi časopisu *La Phalange*. 84
- ČNĚJÍCÍ (*Saillant*):** *Calligrammes*. Věnována sběrateli Andrému Levelovi (1863–1946). 85
- VÁLKA (*Guerre*):** *L'Élan*, n° 8, leden 1916 86
- PŘEMĚNA (*Mutation*):** *Calligrammes*. 87
- PROROCTVÍ (*Oracles*):** *Calligrammes*. 88
- 14. ČERVNA 1915 (*14 juin 1915*):** *Calligrammes*. V původní brožuře je báseň věnována „mamince“. 89
- DĚLOSTŘELECKÁ BATERIE (*De la batterie de tir*):** *La Grande Revue*, n° 11, listopad 1917. Věnována F. Bodardovi 90
- EŠALON (*Échelon*):** *Calligrammes*. 91
- JIŽNÍM SMĚREM (*Vers le sud*):** *Nord-Sud*, n° 12, únor 1918. Datována 3. 4. 1915. 92
- POVZDECHY NABÍJEČE Z DAKARU (*Les soupirs du servant de Dakar*):** *Calligrammes*. Zaslána Lou 11. 6. 1915. 93
- VŽDY (*Toujours*):** *La Grande Revue*, n° 11, listopad 1917. Věnována Louise Faure-Favierové (1870–1961), spisovatelce a kamarádce GA, a Marii Laurencinové (1883–1956), autorce *Vzpomínek na Apollinaira* (1945). 96
- SLAVNOST (*Fête*):** *L'Élan*, n° 10, prosinec 1916. Věnována spisovateli a kreslíři Andrému Rouveyreovi (1879–1962). 97
- MADELEINE:** *Calligrammes*. 99

OBDOBÍ (*Les saisons*): *La Grande Revue*, n° 11, listopad 1917. První verze básně (bez poslední sloky) jako součást delší skladby zaslána Lou 11. 5. 1915. 100

NÁVRAT Z DIEUZE (*Venu de Dieuze*): *Calligrammes*. 102

NOC V DUBNU 1915 (*La nuit d'avril 1915*): *L'Élan*, n° 9, březen 1916; *L'Union des automobilistes et aviateurs militaires*, n° 2, červenec 1916. Věnována a zaslána L[ouise] de C[oligny]-C[hâtillon] - Lou. 10. 4. 1915. 103

ZÁBLESKY PALBY (*Lueurs des tirs*)

Původně pouze soubor básní zamýšleného „malého poetického válečného románu“, *Mercure de France*, n° 433, 1. 7. 1916.

VYHNANÁ NÁDHERA (*La grâce exilée*) 107

ZNOVUOBJEVENÁ KADEŘ (*La boucle retrouvée*) 108

ODMÍTNUTÍ HOLUBICE (*Refus de la colombe*) 109

TÁBOROVÉ OHNĚ (*Les feux du bivouac*) 110

KAJÍCÍ SE GRANAĎANKY (*Les grenadines repentantes*) 111

VÍR MUCH (*Tourbillon de mouches*) 112

SBOHEM JEZDČE (*L'adieu du cavalier*) 113

PALÁC HŘMĚNÍ (*Le palais du tonnerre*): *La Grande Revue*, n° 11, listopad 1917. Zaslána Madeleine 11. 10. 1915. 114

FOTOGRAFIE (*Photographie*): *La Grande Revue*, n° 11, listopad 1917. Reakce na dopis s několika fotografiemi od Madeleine, kterou v srpnu 1915 požádal o ruku, zaslána Madeleine 13. 10. 1915. 118

ANGLICKÝ NÁPIS (*L'inscription anglaise*): *Calligrammes*. Báseň evokuje setkání s Madeleine vlaku z Nice do Marseille 1. 1. 1915. Zaslána Madeleine 28. května 1915. 119

V PODZEMNÍM KRYTU (*Dans l'abri-caverne*): *La Grande Revue*, n° 11, listopad 1917 (Datována prosinec 1915). Zaslána Madeleine 8. října 1915. 121

SVĚTLICE (*Fusée*): *L'Union des automobilistes et aviateurs militaires*, n° 2, červenec 1916. Zaslána Madeleine 9. 10. 1915. 123

TOUHA (*Désir*): *La Voce*, n° 1, 31. 1. 1916; *La Grande Revue*, n° 11, listopad 1917. Zaslána Madeleine dne 6. 10. 1915. 125

PÍSEŇ OBZORU V CHAMPAGNE (*Chant de l'horizon en Champagne*): *Mercure de France*, n° 433, 1. 7. 1916. Věnována Josephu Titiolovi (1863–1919), příteli GA, kritikovi a sběrateli umění. Zaslána Madeleine 27. 10. 1915. 127

OCEÁN ZEMĚ (*Océan de terre*): *Nord-Sud*, n° 12, únor 1918 (Datováno prosinec 1915). Věnována malíři Giorgiovi de Chirikovi (1888–1978). 131

GRANÁT BARVY MĚSÍCE (*Obus couleur de lune*)

ZÁZRAK VÁLKY (*Merveille de la guerre*): *La Grande Revue*, n° 11, listopad 1917. 135

CVIČENÍ (*Exercice*): Sborník Georgese Turpina (1885–1952), *Básníci a válka*, *Revue littéraire et artistique*, 1916. Zaslána Madeleine 22. 11. 1915. 138

V ITÁLII (*À l'Italie*): *La Voce*, n° 17, 15. 11. 1915. Věnována Ardengu Sofficiovi (1879–1964), malíři, básníkovi a uměleckému kritikovi. Apollinaire se v Itálii narodil polské matce, naturalizovaným Francouzem se stal až v roce 1916, těsně před svým zraněním. 139

PLAVBA (*La traversée*): Katalog výstavy Andrého Deraina (1880–1954), Galerie Paul Guillaume, říjen 1916. Zaslána Madeleine 1. 10. 1915. 146

VŠECHNO CO TU MÁM (*Il y a*): *Calligrammes*. Zaslána Madeleine 30. 9. 1915. 147

ŠPIONKA (*L'espionne*): *Calligrammes*. Zaslána Madeleine 1. 10. 1915. 149

ZPĚV LÁSKY (*Le chant d'amour*): *Nord-Sud*, n° 10, prosinec 1917. Zaslána Madeleine 7. 12. 1915. 150

TAK JAKO CIKÁDY (*Aussi bien que les cigales*): *Calligrammes*. Kaligram ve tvaru cikády (vlevo), květiny (vpravo) a revolveru (dole). Zaslána Madeleine 12. 2. 1916. 151

SOUBĚŽNOSTI (*Simultanéités*): *Calligrammes*. Zaslána Madeleine 14. 10. 1915. 152

VATA V UŠÍCH (*Du coton dans les oreilles*): *Calligrammes*. Napsána mezi 29. 1.–11. 2. 1916 154

HVĚZDNATÁ HLAVA (*La tête étoilée*)

ODCHOD (*Le départ*): *Nord-Sud*, n° 8, říjen 1917. Zaslána Madeleine a Jeanne-Yves Blancové (1886–1970) 19. 11. 1915. 163

VINAŘ ZE CHAMPAGNE (*Le vigneron champenois*): *Nord Sud*, n° 9, listopad 1917. Zaslána Madeleine 7. 2. 1916. 164

POHLEDNICE (*Carte postale*): *Calligrammes*. Zaslána Andrému Rouveyreovi 20. 8. 1915. 166

ŠKÁLA CHUTÍ (*Éventail des saveurs*): *Calligrammes*. Kaligramy ve tvaru vlasů/zbraně, levého oka, pravého oka, úst a prstu. 167

- VZPOMÍNKY** (*Souvenirs*): SIC, n° 7, červenec 1916. Zaslána Madeleine 10. 3. 1916. 168
- BUDOUCNOST** (*L'avenir*): SIC, n° 4, duben 1916. Zaslána Madeleine 11. 3. 1916. 169
- PTÁK ZPÍVÁ** (*Un oiseau chante*): *Calligrammes*. Báseň je částí delšího textu zasláního Madeleine 17. 10. 1915. 170
- FRÍSKÉ KONĚ** (*Chevaux de frise*): Fríské koně jsou dřevěné zábrany omotané ostnatým drátem, v češtině se spíše používá výraz *španělští jezdci* nebo *rohatky*. *La Grande Revue*, n° 11, listopad 1917. Zaslána Madeleine 18. 11. 1915. 172
- PÍSEŇ CTI** (*Chant de l'honneur*): *Calligrammes*. Báseň datována 17. 12. 1915. 175
- VELITEL ČETY** (*Chef de section*): *La Grande Revue*, n° 11, listopad 1917 (Datována březen 1916). „Čtvrtá tajná báseň“ zaslána Madeleine 19. 10. 1915. 180
- ŽAL HVĚZDY** (*Tristesse d'une étoile*): *Calligrammes*. 181
- VÍTĚZSTVÍ** (*La victoire*): *Nord-Sud*, n° 1, 15. 3. 1917. 182
- KRÁSNÁ ZRZKA** (*La jolie rousse*): *L'Éventail*, n° 5, 15. 3. 1918. Krásnou zrzkou byla Jacqueline-Amélia Kolbová, se kterou se Apollinaire oženil 2. 5. 1918. 187
- PROBOHA, PROČ CELOU KNÍŽKU?** 190
- OD ALKOHOLŮ KE KALIGRAMŮM** 191